

Agata Niewiadomska

Uniwersytet Warszawski, Polska

ORCID: 0000-0003-2863-2715

KONKURENCYJNOŚĆ JAKO KATEGORIA JĘZYKA PRAWNEGO

W prawie można spotkać różne pojęcia i definicje. Zazwyczaj są one emanacją aktualnych trendów gospodarczych czy rozwoju historycznego¹. Determinowane są także ewolucją prawodawstwa w poszczególnych państwach. Z jednej strony niektóre z tych pojęć zyskują jednakże szersze znaczenie i są na tyle pojemne, że można je wykorzystywać w wielu dziedzinach prawa. Są one uniwersalne, zważywszy na ich szerokie znaczenie. Z drugiej jednak strony istnieją różne możliwości ich interpretacji, co nie sprzyja zrozumiałości prawa. Pojęcia te oprócz prawa znajdują się także w języku powszechnym², a to z kolei nie ułatwia odnalezienia ich jednego akceptowalnego znaczenia³.

Pojęcia te są niedookreślone. Dopiero lektura całości regulacji związanych z daną instytucją prawną pozwala ocenić, na ile stają się one normotwórcze. Odnalezienie ich właściwego znaczenia powinno sprzyjać ocenie efektywności wprowadzanych rozwiązań. Bez określenia, jaka jest treść tych pojęć, stają się one puste, a czasami nawet bezużyteczne. Zazwyczaj są one formułowane na potrzeby polityczno-marketingowe. Po prostu dobrze brzmią w odbiorze publicznym. Napawają optyimizmem.

¹ T. Gizbert-Studnicki, *Język prawny a obraz świata*, (w:) G. Skąpska (red.), *Prawo w zmieniającym się społeczeństwie*, Kraków, s. 149–161; M. T. Lizisowa, *Polska tradycja stylistyczna tekstów prawnych*, (w:) E. Malinowska (red.), *Język – Prawo – Społeczeństwo*, Opole 2004.

² M. T. Lizisowa, *Komunikacyjna teoria języka prawnego*, Poznań 2016, s. 168–171.

³ R. Pawelec, *Zrozumiałość i poprawność tekstów prawnych a problem nominalizacji*, (w:) A. Mróz, A. Niewiadomski, R. Pawelec (red.), *Współczesny język prawny i prawniczy*, Warszawa 2007.

Jednym z takich pojęć jest konkurencyjność. Pojawia się ono zarówno w prawie krajowym, jak i przede wszystkim w europejskim. Nie można odnaleźć żadnej kluczowej definicji legalnej tego pojęcia. Jednocześnie można zauważyć, że poprawa czy też wzrost konkurencyjności są przedmiotem unormowań praktycznie każdej regulacji gospodarczej. W zakresie kategorii językowych konkurencyjność jest ujmowana różnorodnie. Celem artykułu jest przedstawienie podstawowych problemów dotyczących kategorii konkurencyjności w aktach prawnych prawa polskiego i europejskiego. Przedstawienie różnych pojęć i znaczeń dla tego określenia wskazuje, jak to pojęcie jest stosowane w języku prawa. Jest ono niedookreślone. Rolą wykładni prawa jest znalezienie konkretnych desygnatów⁴.

Współczesny język prawa coraz częściej jako wyznaczniki przyjmuje pojęcia związane z funkcjonowaniem pewnych określeń zastanych w użyciu powszechnym. Rozumianych niejako intuicyjnie. W języku prawa takie rozumienie jest dość niebezpieczne, bo prowadzi do jego niejednoznaczności. Tym bardziej że na poziomie europejskim określanie celów danych regulacji odbywa się co raz częściej na poziomie tzw. *soft law*⁵, zamiast typowej legislacji⁶. Państwom członkowskim oddaje się pewną sferę regulacji techniczno-organizacyjnych, które powinny dookreślać strategie oraz cele. Określenie celów, które trzeba osiągnąć, nie idzie niestety w parze z konkretnymi rozwiązaniami prawnymi. Tym bardziej że cele te niejednokrotnie są odmiennie interpretowane. Obserwowalne zjawisko odchodzenia od twardych regulacji, na rzecz określania celów, które należy osiągnąć poprzez odpowiedni system norm prawa krajowego, należy przyjąć z niepokojem.

Podyktowane jest to dwoma zjawiskami. Po pierwsze dość niejasny jest status prawny aktów wydawanych w ramach tzw. miękkiego prawa. Nie są one adresowane powszechnie do wszystkich odbiorców, tylko do poszczególnych podmiotów, najczęściej do władzy w danym państwie. Po drugie w sferze językowej określenie odpowiednich celów musi uwzględniać specyfikę rozwiązań prawnych w poszczególnych krajach. Bez takiego rozeznania określane cele po prostu nie będą w stanie być zrealizowane.

Można zaobserwować również dość niebezpieczne zjawisko, gdzie ogólne regulacje zakładające określenie poszczególnych celów znajdują się w aktach prawa powszechnie obowiązującego – np. w rozporządzeniach europejskich.

⁴ M. Zirk-Sadowski, *Wykładnia i rozumienie prawa w Polsce po akcesji do Unii Europejskiej*, (w:) S. Wronkowska (red.), *Polska kultura prawna a proces integracji europejskiej*, Kraków 2005.

⁵ A. Jurcewicz, *Rola „miękkiego prawa” w praktyce i instytucjach Wspólnoty Europejskiej*, (w:) C. Mik (red.), *Implementacja prawa integracji europejskiej w krajowych porządkach prawnych*, Toruń 1998, s. 111 i n.

⁶ M. Żabicka-Kłopotek, *Rozporządzenie wykonawcze jako element systemu źródeł prawa powszechnie obowiązującego. Wybrane zagadnienia*, „Przegląd Legislacyjny” 2011, nr 2–4, s. 76–78.

W aktach wykonawczych w państwach członkowskich cele te są dopiero doprecyzowywane. Takie zjawisko oczywiście odpowiada zasadzie poszerzania suwerenności i podmiotowości państwa, jednak przeczy regułom określoności prawa i jego właściwego zrozumienia.

Prowadzona analiza będzie oparta przede wszystkim na przykładach z regulacji prawa rolnego, które jako jeden z głównych celów ujętych już w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej⁷ stawia sobie poprawę konkurencyjności rolnictwa. Ujmowanie konkurencyjności jako kategorii celu jest najczęściej obserwowanym zjawiskiem. Pozwala to na dostosowanie do tak dość enigmatycznie określonego zjawiska, licznych instrumentów prawnych, które ten cel miałyby realizować. Jednocześnie można zaobserwować dobór takich instrumentów prawnych, aby dany cel osiągnąć, wskazujący tylko na konieczność ich zgodności z prawem.

Z językowego punktu widzenia, na potrzeby wykładni językowej⁸ zdefiniowanie konkurencyjności jest niezwykle trudne. Żaden ze współczesnych słowników języka polskiego nie notuje tego pojęcia. Toteż pierwszy rodzaj interpretacji prawa nie znajdzie tutaj zastosowania wprost, gdyż jedyne tłumaczenie znaczenia konkurencyjności musiałoby się opierać na odszyfrowaniu jego znaczenia w powszechnym użyciu. Zastosowanie wykładni systemowej może także okazać się bezcelowe, bo tak jak zaznaczono na wstępie, nie można w tekstach prawnych polskich i europejskich odnaleźć definicji legalnej konkurencyjności. Stosowane systemy odesłań prawnych⁹, przede wszystkim z prawa krajowego do europejskiego¹⁰, także nie pozwalają jednoznacznie pozytywnie ocenić występowania kategorii konkurencyjności jako samodzielnego pojęcia prawnego. Może się okazać, że dopiero wykładania operatywna¹¹ czy funkcjonalna przyniosą pożądany efekt związany z identyfikacją treści norm prawnych, których główną kategorią prawną jest konkurencyjność.

Powyższa konstatacja dotycząca zastosowania wykładni funkcjonalnej w odszyfrowaniu znaczenia pojęcia konkurencyjności w swoim głównym zało-

⁷ Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana) (Dz.Urz. UE C z 2016 r., nr 202, s. 47); A. Jurcewicz, *Traktatowe podstawy unijnego prawa rolnego w świetle orzecznictwa. Zagadnienia wybrane*, Warszawa 2012.

⁸ M. Zieliński, *Wykładnia prawa. Zasady. Reguły. Wskazówki*, Warszawa 2002.

⁹ A. Malinowski, *Odesłanie jako metoda zwiększania jednoznaczności i spójności tekstu prawnego*, (w:) A. Mróz, A. Niewiadomski, M. Pawelec (red.), *Prawo, język, media*, Warszawa 2011, s. 89–93.

¹⁰ G. M. Borchardt, K. C. Wellens, *Soft Law in European Community Law*, "European Law Review" 1989, Vol. 14, s. 268; Ch. Inglese, *Soft law?*, "Polish Yearbook of International Law" 1993, Vol. XX, s. 81–86; J. E. Gersen, E. A. Posner, *Soft law: lessons from congressional practice*, "Stanford Law Review" 2008, Vol. 61(3), s. 573; A. T. Guzman, T. L. Meyer, *International soft law*, "Journal of Legal Analysis" 2010, Vol. 2(1), s. 171–225.

¹¹ L. Leszczyński, *Wykładnia operatywna (podstawowe właściwości)*, „Państwo i Prawo” 2009, nr 6, s. 11 i n.

zeniu kryje bardzo duże ryzyko błędu. Tłumaczenie prawa poprzez cel, jaki ma ono osiągnąć, może się okazać trudne ze względu na powszechność występowania tego pojęcia. Dość wspomnieć, że jedna z popularniejszych wyszukiwarek prawnych (LEX) notuje użycie tego pojęcia w 11 215 aktach prawnych, z czego 5708 w aktach prawa europejskiego; w 10 766 orzeczeniach sądowych, czy ponad 2 770 projektach ustaw. Próba dokonania rzetelnej wykładni funkcjonalnej i znalezienie kilku uniwersalnych określeń konkurencyjności w prawie może okazać się wysoce nieudana.

Poszukiwanie znaczenia konkurencyjności poprzez poglądy doktryny¹² czy nauki¹³ może również okazać się niewystarczające z uwagi na dość niejednolicie stosowane określenia w zależności od konkretnych potrzeb badawczych¹⁴. Konkurencyjność zazwyczaj jest utożsamiana z konkurencją¹⁵, sukcesem¹⁶, postępem¹⁷, wzrostem¹⁸, czy też innowacjami¹⁹.

Potrzeba zdefiniowania konkurencyjności, jej podstawowych mechanizmów oraz kryteriów, które mogłyby służyć do jej oceny, zauważane są również w prawie. W opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego (EKES) w sprawie: „Badania i rozwój: wsparcie dla konkurencyjności” (opinia rozpoznawcza) (2009/C 277/01)²⁰ we wniosku 1.1. wskazano, że „EKES wzywa do ponownego zdefiniowania konkurencyjności oraz opowiada się za tym, by długoterminowa konkurencyjność nie była już dłużej oceniana wyłącznie na podstawie PKB, ale raczej na podstawie większej liczby kryteriów, wśród których znajdują się czynniki związane ze zrównoważonym rozwojem społecznym, gospodarczym i ekologicznym. EKES jest zdania, że w świetle obecnej sytuacji gospodarczej musimy zacząć koncentrować się na zrównoważonej konkurencyjności na rzecz przyszłości”. Z powyższego wniosku wynika, że sam sposób oceny konkurencyjności nie jest taki oczywisty, jeżeli idzie o ocenę dochodową. Dlatego też ewentualne zdefiniowanie konkurencyjności jako kategorii prawnej powinno uwzględniać wszelkie czynniki mające wpływ na konkurencyjność.

¹² P. Czechowski, W. Ziętara, *Konkurencja a regulacja w rolnictwie*, Warszawa 1995.

¹³ A. Woś, *Konkurencyjność potencjalna polskiego rolnictwa*, Warszawa 2001.

¹⁴ A. Niewiadomska, *Konkurencyjność jako determinanta prawna europejskiej polityki rolnej*, „*Studia Iuridica*” 2017, t. LXXII, s. 267–278.

¹⁵ T. Przybyciński, *Polityka konkurencji a ład rynkowy*, Warszawa 2002.

¹⁶ Z. Wysokińska, *Konkurencyjność w międzynarodowym, globalnym handlu technologiami*, Warszawa 1999.

¹⁷ A. Jurkowska-Gomułka, T. Skoczny, *Wspólne reguły konkurencji Unii Europejskiej*, t. XXIV, Warszawa 2010.

¹⁸ K. Meredyk, *Przesłanki wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej*, (w:) J. Bossak, W. Bieńkowski (red.), *Konkurencyjność gospodarki Polski w dobie integracji z UE i globalizacji*, Warszawa 2001.

¹⁹ M. Gorynia, *Innowacyjność, produktywność i konkurencyjność gospodarki a międzynarodowa współpraca gospodarcza*, „*Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*” 2018, z. 4, s. 209–228.

²⁰ Dz.Urz. UE C z 2009 r., nr 277, s. 1.

W doborze instrumentów prawnych mających dookreślić znaczenie i mierniki konkurencyjności znaczną przewagę znajdują mechanizmy prospołeczne i proekologiczne. Odstąpienie od oceny, czy dany instrument prawny sprzyja konkurencyjności tylko poprzez pryzmat wskaźników ekonomicznych, wydaje się celowe. Jednocześnie rodzi problemy natury poznawczej – jak wycenić ekologicję? Problemy związane z różnymi podejściami dotyczącymi możliwości oceny konkurencyjności poprzez te mechanizmy wydają się dziś jednymi z najważniejszych do rozwiązania.

Biorąc pod uwagę, że cytowana opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego powstała w 2009 r., można ocenić, że prace nad zdefiniowaniem konkurencyjności nie będą ani łatwe, ani szybkie²¹. Jedenaście lat od tej opinii przedstawiony pierwszy wniosek nadal jest aktualny. Omawiane poniżej założenia polityki rolnej po 2020 r. wskazują, że w przyszłości mierzalność konkurencyjności i identyfikacja jej znaczenia mogą jeszcze zwiększyć potrzebę zdefiniowania tego pojęcia.

Konkurencyjność łączona z postępem i innowacjami jest także w języku prawnym. Przykładowo w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1092 z dnia 18 lipca 2018 r. ustanawiającym Europejski program rozwoju przemysłu obronnego mający na celu wspieranie konkurencyjności i zdolności innowacyjnych przemysłu obronnego Unii²² w samym tytule tego aktu następuje zestawienie konkurencyjności oraz innowacji. W tym zakresie konkurencyjność może kojarzyć się z czymś pozytywnym, nowym, ulepszającym życie. W samym rozporządzeniu w art. 3 lit. a konkurencyjność, podobnie jak przy Wspólnej Polityce Rolnej²³, rozumiana jest jako cel: „sprzyjanie konkurencyjności, wydajności i zdolnościom innowacyjnym przemysłu obronnego w całej Unii – poprzez wspieranie działań w fazie rozwojowej – co przyczyni się do strategicznej autonomii Unii”. Dalej w całym akcie prawnym opisywane są różne mechanizmy prawne, przede wszystkim finansowe, umożliwiające wzrost

²¹ We wniosku 2.2. prezentowanej opinii wskazano, że „EKES uważa, że należy rozszerzyć koncepcję konkurencyjności w Europie, uwzględniając inne elementy niż jedynie PKB państw członkowskich. W związku z tym konieczna jest zmiana perspektywy na bardziej holistyczną, z naciskiem na zrównoważoną konkurencyjność. Istnieją różne środki służące osiągnięciu tego typu konkurencyjności, które można wykorzystać jako narzędzia. W dokumencie referencyjnym, przygotowanym przez członków Klubu Rzymskiego w ramach projektu Paradiso wymieniono szereg tego typu środków. EKES podkreśla, że należy przyjąć nowy środek, który będzie uwzględniał istniejące narzędzia i obejmował zrównoważone zastosowania społeczne, zrównoważone scenariusze gospodarcze oraz zrównoważony rozwój naszej planety”. Podejście holistyczne może wydać się celowe, aby zdefiniować konkurencyjność.

²² Dz.Urz. UE L z 2018 r., nr 200, s. 30.

²³ Przepisem określającym instrumenty wpływające na konkurencyjność rolnictwa jest art. 39 ust. 1 lit. a Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Podkreślono w nim, że celem Wspólnej Polityki Rolnej jest „zwiększenie wydajności rolnictwa przez wspieranie postępu technicznego, racjonalny rozwój produkcji rolnej, jak również optymalne wykorzystanie czynników produkcji, zwłaszcza siły roboczej”.

konkurencyjności. Nie jest jednakże określone, na czym konkretnie ten wzrost miałby polegać i w odniesieniu do czego miałby być oceniany.

W cytowanej opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego uznano „innowacyjność za kluczowy element zrównoważonej konkurencyjności, argumentując to tym, że rozwój zrównoważony jest procesem i środkiem w fazie rozwoju, stąd też innowacje mogą udoskonalić ten proces. Ponadto badania i rozwój stanowią bardzo ważny aspekt procesu innowacji”²⁴. Innowacje stają się obok konkurencyjności jednym z kolejnych niezdefiniowanych pojęć.

Konkurencyjność jako cel jest podstawową kategorią prawną. Pojawia się ona również w sektorze prawa rolnego. Poza wspomnianym określeniem traktatowym, cel konkurencyjności można spotkać praktycznie w każdym rozporządzeniu europejskim dotyczącym rolnictwa. Przykładowo w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającym wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylającym rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/20²⁵ konkurencyjność pojawia się 13 razy. Rozumiana jest ona jako cel wszelkich dążeń, któremu podporządkowane są instrumenty prawne określone w tym rozporządzeniu i służące wsparciu rolnictwa. Chociażby celem działań organizacji producentów, określonym w art. 152 ust. 1 lit. c, jest „przewodzenie badań i opracowywanie inicjatyw dotyczących zrównoważonych metod produkcji, innowacyjnych praktyk, konkurencyjności gospodarczej i rozwoju sytuacji rynkowej”. Konkurencyjność jest tutaj określana jako kategoria równorzędna z innowacjami, zrównoważonym rozwojem czy badaniami naukowymi w rolnictwie. Takie podejście językowo poprzedzone jest jednak określeniem konkurencyjności jako celu, a nie samoistnego mechanizmu prawnego. Konkurencyjność w tym zakresie jest zawsze częścią składową norm prawnych dotyczących funkcjonowania rolnictwa.

Konkurencyjność jako cel określany jest także dla organizacji międzybranżowych. W art. 157 ust. 1 lit. c rozporządzenia 1308/2013 wskazuje się na dążenie do „pełniejszego wykorzystania potencjału produktów, w tym na poziomie rynków zbytu, oraz opracowywania inicjatyw mających zwiększyć konkurencyjność i innowacyjność gospodarczą”. Jest to kolejny przykład wyraźnie łączący konkurencyjność z celem innowacyjności gospodarki. Biorąc pod uwagę zagadnienia dotyczące Wspólnej Polityki Rolnej po 2020 r., z pewnością można odnieść wrażenie, że cel ten będzie zyskiwał na znaczeniu, w szczególności w odniesieniu do cyfryzacji rolnictwa. Konkurencyjność w tym zakresie zakłada postęp. Problemem jest jednak to, że innowacyjność gospodarcza nie jest także definiowana w przepisach prawa. Dlatego też porównywanie konkurencyjności

²⁴ Wniosek 1.2.

²⁵ Dz.Urz. UE L nr 347, s. 671, z późn. zm.; dalej: rozporządzenie 1308/2013.

i innowacyjności może nie przynieść oczekiwanych rezultatów znalezienia określenia konkurencyjności jako kategorii prawnej.

Konkurencyjność poprzez wzrost innowacji zyskuje na znaczeniu także w projektowanych aktach prawnych. We wniosku Komisji Europejskiej, którego przedmiotem jest projekt rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego przepisy dotyczące wsparcia na podstawie planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 i rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013²⁶, samo odwołanie do konkurencyjności pojawia się aż 20 razy. Przykładowo w motywie 30. projektu wskazano, że „zakładanie i rozwój nowej działalności gospodarczej w sektorze rolnym przez młodych rolników wymaga znacznych środków finansowych i stanowi element, który należy rozważyć przy przydziale i ukierunkowywaniu płatności bezpośrednich. Rozwój ten jest kluczowy dla konkurencyjności sektora rolnictwa w Unii i w związku z tym państwa członkowskie mogą ustanowić uzupełniające wsparcie dochodu dla młodych rolników. Taki rodzaj interwencji należy wprowadzić, aby zapewnić młodym rolnikom dodatkowe wsparcie dochodu po rozpoczęciu działalności”. Na tym przykładzie można wyraźnie zauważyć koegzystencję tradycyjnych instrumentów prawnych, takich jak płatności bezpośrednie, jak również nowych uzupełniających mechanizmów, które mogą ustanowić państwa członkowskie.

Konkurencyjność jest obecnie rozumiana w sektorze rolnym jako zwiększenie innowacyjności. Wyraźnie oddaje to art. 6 ust. 1 lit. b projektowanego rozporządzenia, gdzie za jeden z celów szczegółowych uznano „zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologię i cyfryzację”. To innowacje, inwestycje w technologie i cyfryzację mają na lata 2021–2024 wpływać w największym stopniu na spełnienie celu konkurencyjności. Sprawność działania instrumentów prawnych we wskazanych regulacjach dotyczących innowacyjności będzie bezpośrednio wpływać na ocenę konkurencyjności. Na tak rozumianą konkurencyjność będą się składać przede wszystkim wskaźniki ekonomiczne wynikające z badań naukowych i cyfryzacji rolnictwa.

Niewątpliwie połączenie nowych technologii i konkurencyjności wpłynie na język prawa. Będzie to widoczne przede wszystkim w regulacjach krajowych państw członkowskich, gdzie poszczególne mechanizmy prawne dotyczące innowacji będą musiały zostać doprecyzowane. W tym zakresie należy spodziewać się uzupełniania kategorii konkurencyjności o wyrażenia specjalistyczne,

²⁶ Zob. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018P-C0392&from=EN>, dostęp: 20.01.2020 r.

związane z innowacjami. Nie spowoduje to z pewnością zdefiniowania pojęcia konkurencyjności, ale może usprawnić jej aktualne rozumienie.

Konkurencyjność rozumiana jako cel pojawia się także w legislacji krajowej. Przykładowo można podać § 1 ust. 1 lit. a rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 października 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty i zwracania pomocy finansowej na realizację środków objętych osią priorytetową 4 – Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa, zawartą w programie operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013”²⁷, w którym wskazano, że rozporządzenie obejmuje takie środki jak „rozwój obszarów zależnych od rybactwa, w ramach którego mogą być realizowane operacje polegające na wzmocnieniu konkurencyjności i utrzymaniu atrakcyjności obszarów zależnych od rybactwa”. Przepis ten zakłada istnienie już konkurencyjności (bliżej niezdefiniowanej), którą należy wzmocnić poprzez instrumenty określone w rozporządzeniu²⁸. Mechanizmy te dopiero w akcie wykonawczym, jakim jest rozporządzenie, pozwalają dostrzec, na czym konkretnie ma polegać wzmocnienie konkurencyjności.

Przedstawiona powyżej analiza pozwała na sformułowanie kilku wniosków końcowych. Konkurencyjność w prawie jest pojęciem niedefiniowalnym. Istniejące w badanych aktach prawnych sformułowania dotyczące konkurencyjności pozwalają ją dostrzec jedynie poprzez pryzmat celu. Jako kategoria prawna konkurencyjność może powstać dopiero w drodze wykładni prawa, biorąc pod uwagę przede wszystkim skonkretyzowane w aktach wykonawczych instrumenty i mechanizmy prawne łączące osiągnięcie podniesienia konkurencyjności z odpowiednimi działaniami. Tak rozumiana konkurencyjność jest trudna

²⁷ Tekst jedn. Dz.U. z 2014 r., poz. 1540, z późn. zm.

²⁸ Pomoc ta zgodnie z § 3 ust. 1 rozporządzenia polega m.in. na „realizacji operacji polegającej na wzmocnieniu konkurencyjności i utrzymaniu atrakcyjności obszarów zależnych od rybactwa obejmuje: 1) adaptację i wyposażenie miejsc, w których będą świadczone usługi dostępu do sieci Internet, lub 2) poprawę funkcjonowania transportu publicznego przez budowę, przebudowę, remont lub odbudowę obiektów małej architektury służących wykonywaniu działalności związanej z tym transportem, lub 3) rewitalizację miejscowości w wyniku realizacji operacji polegającej w szczególności na remoncie chodników, parkingów, placów, ścieżek rowerowych, terenów zielonych, parków, budynków i obiektów publicznych pełniących funkcje społeczno-kulturalne, sportowe i rekreacyjne lub ich wyposażeniu, lub 4) remont, odbudowę, przebudowę lub wyposażenie obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków, lub 5) organizowanie kół zainteresowań dla dzieci i młodzieży, lub 6) budowę, remont lub przebudowę małej infrastruktury turystycznej, w szczególności przystani, kąpielisk, punktów widokowych, miejsc wypoczynkowych, tras turystycznych, łowisk dla wędkarzy i punktów informacji turystycznej, wraz ze ścieżkami i drogami dojazdowymi do miejsc objętych inwestycją, lub 7) dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych obiektów turystycznych, rekreacyjno-sportowych lub obiektów, w których jako podstawowa jest prowadzona działalność kulturalna w rozumieniu ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. z 2012 r. poz. 406 oraz z 2014 r. poz. 423, z późn. zm.) (...)”.

w ocenie i weryfikacji, czy jako cel została osiągnięta. Nie wypracowano dotychczas w przepisach prawa racjonalnych mierników konkurencyjności. Są oczywiście w naukach ekonomicznych różne podejścia i wskaźniki pozwalające ocenić konkurencyjność poszczególnych gospodarek, ale nie zostały one uwzględnione w regulacjach prawnych.

W najnowszych badaniach, przede wszystkim nad prawem europejskim, można zaobserwować ściśle powiązanie wzrostu konkurencyjności z innowacyjnością. Nie jest to podejście nowe, bo przywołane przykłady, chociażby z legislacji rolnej z 2013 r., pokazują na współwystępowanie tej zależności. Należy jednakże zwrócić uwagę na zwiększenie roli innowacji w każdym sektorze gospodarki, a w rolnictwie w szczególności. Można spodziewać się nowych pojęć, które doprecyzowując pojęcie innowacji, powinny rozwijać znaczenie norm prawnych odnoszących się do wzrostu konkurencyjności. Będzie to tym silniejsze, gdy zauważymy, że większość środków finansowych kierowanych na rolnictwo ma być przeznaczanych na innowacyjność lub też innowacyjność połączoną z klimatem.

Dostrzeżone próby konkretyzacji pojęcia konkurencyjności jako kategorii prawnej nie przynoszą zadowalających efektów. Wskazanie chociażby ram prawnych dla zbudowania normy, która określałaby istotę konkurencyjności, jej *essentialia negotii* jest raczej niemożliwe. Jednocześnie można zaobserwować potrzebę znalezienia kryteriów oceny stosowanych rozwiązań prawnych odnoszących się do konkurencyjności, aby móc wskazać, czy wprowadzane przepisy są efektywne. Brak takich mierników określonych w prawie powoduje, że powstają nie tylko problemy interpretacyjne, lecz także językowe, gdyż może się okazać, iż nawet w obrębie jednego i tego samego aktu prawnego konkurencyjność będzie zupełnie odmiennie rozumiana.

Trzeba *de lege ferenda* pracować nad dookreśleniem pojęcia konkurencyjności. Wypracowanie jednolitego pojęcia np. dla sektora rolnego wydaje się nie-realne. Jednakże podjęcie próby zdefiniowania konkurencyjności na potrzeby konkretnych aktów prawnych może okazać się konieczne. Inaczej konkurencyjność, a w szczególności jej zwiększenie, może się stać ładnym sloganem i nigdy nieosiągalnym celem.

BIBLIOGRAFIA

- Borchardt G. M., Wellens K. C., *Soft Law in European Community Law*, "European Law Review" 1989, Vol. 14
- Czechowski P., Ziętara W., *Konkurencja a regulacja w rolnictwie*, Warszawa 1995
- Gersen J. E., Posner E. A., *Soft law: lessons from congressional practice*, "Stanford Law Review" 2008, Vol. 61(3)

- Gizbert-Studnicki T., *Język prawny a obraz świata*, (w:) G. Skąpska (red.), *Prawo w zmieniającym się społeczeństwie*, Kraków 2000
- Gorynia M., *Innowacyjność, produktywność i konkurencyjność gospodarki a międzynarodowa współpraca gospodarcza*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2018, z. 4
- Guzman A. T., Meyer T. L., *International soft law*, “Journal of Legal Analysis” 2010, Vol. 2(1)
- Inglese Ch., *Soft law?*, “Polish Yearbook of International Law” 1993, Vol. XX
- Jurcewicz A., *Rola „miękkiego prawa” w praktyce i instytucjach Wspólnoty Europejskiej*, (w:) C. Mik (red.), *Implementacja prawa integracji europejskiej w krajowych porządkach prawnych*, Toruń 1998
- Jurcewicz A., *Traktatowe podstawy unijnego prawa rolnego w świetle orzecznictwa. Zagadnienia wybrane*, Warszawa 2012
- Jurkowska-Gomułka A., Skoczny T., *Wspólne reguły konkurencji Unii Europejskiej*, t. XXIV, Warszawa 2010
- Leszczyński L., *Wykładnia operatywna (podstawowe właściwości)*, „Państwo i Prawo” 2009, nr 6
- Lizisowa M. T., *Polska tradycja stylistyczna tekstów prawnych*, (w:) E. Malinowska (red.), *Język – Prawo – Społeczeństwo*, Opole 2004
- Lizisowa M. T., *Komunikacyjna teoria języka prawnego*, Poznań 2016
- Malinowski A., *Odesłanie jako metoda zwiększania jednoznaczności i spójności tekstu prawnego*, (w:) A. Mróz, A. Niewiadomski, M. Pawelec (red.), *Prawo, język, media*, Warszawa 2011
- Meredyk K., *Przesłanki wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej*, (w:) J. Bossak, W. Bienkowski (red.), *Konkurencyjność gospodarki Polski w dobie integracji z UE i globalizacji*, Warszawa 2001
- Niewiadomska A., *Konkurencyjność jako determinanta prawna europejskiej polityki rolnej*, „Studia Iuridica” 2017, t. LXXII
- Pawelec R., *Zrozumiałość i poprawność tekstów prawnych a problem nominalizacji*, (w:) A. Mróz, A. Niewiadomski, R. Pawelec (red.), *Współczesny język prawny i prawniczy*, Warszawa 2007
- Przybyciński T., *Polityka konkurencji a ład rynkowy*, Warszawa 2002
- Woś A., *Konkurencyjność potencjalna polskiego rolnictwa*, Warszawa 2001
- Wysokińska Z., *Konkurencyjność w międzynarodowym i globalnym handlu technologiami*, Warszawa 1999
- Zieliński M., *Wykładnia prawa. Zasady. Reguły. Wskazówki*, Warszawa 2002
- Zirk-Sadowski M., *Wykładnia i rozumienie prawa w Polsce po akcesji do Unii Europejskiej*, (w:) S. Wronkowska (red.), *Polska kultura prawna a proces integracji europejskiej*, Kraków 2005
- Żabicka-Kłopotek M., *Rozporządzenie wykonawcze jako element systemu źródeł prawa powszechnie obowiązującego. Wybrane zagadnienia*, „Przegląd Legislacyjny” 2011, nr 2–4

COMPETITIVENESS AS A CATEGORY OF LEGAL LANGUAGE**Summary**

The article provides an analysis of the notion of competitiveness as a legal category allowing the operation of the economy. Various understandings of competitiveness has been analyzed through examples from economic law, in particular from agricultural law. Both European and national legal acts were analyzed. It was noted that a functional interpretation was required to decipher the meaning of competition in the law. Its common understanding does not coincide with the specification of the legal definition of that concept. Such a situation can create uncertainty, particularly when increasing competitiveness determines the effectiveness of the funds spent.

KEYWORDS

competitiveness, agricultural law, language of law, legal definitions

SŁOWA KLUCZOWE

konkurencyjność, prawo rolne, język prawa, definicje legalne